

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни / освітнього компонента	Трансформація травми в досвіді художньої літератури
Освітня програма	Філологія (українська мова і література)
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	Залік
Мова викладання	Українська мова
Викладач	Захарчук Ірина Василівна, докторка філологічних наук
CV викладача на сайті кафедри	https://www.rshu.edu.ua/kafedry-if/kafedra-mktisl/sklad-kafedri/121-personalii/1179-zakharchuk-iryna-vasylivna
E-mail викладача	z-a20500@ukr.net

Курс «Трансформація травми в досвіді художньої літератури». Осмислення й омовлення травми посідає особливу нішу в досвіді літератури. Інтелектуальна рефлексія травми дає можливість глибше пізнати шляхи й тенденції розвитку літератури, реконструювати її вплив на долю покоління і формування культурної ідентичності. В центрі уваги – теоретичне осмислення травми з погляду психоаналітичних, соціологічних, культурно-історичних факторів а також аналіз літературних текстів, які оприявнюють травму в подієвому вимірі та в проєкції на долю індивіда й спільноти. Серед визначальних травматичних факторів, які знайшли відображення в літературних текстах, виокремлено досвід Голодомору, Другої Світової війни. Голокосту, а також війни Росії проти України (твори О. Мак, А. Дімарова, Р. Плотникової, М. Кривцова, Б. Гуменюка та інших).

Ще одним важливим аспектом для аналітичної оптики буде дослідження способів омовлення травми та моделей оповіді про травматичний досвід. Кожна

травма потребує шляху до катарсису. У цьому контексті буде розглянуто роль літературних текстів з огляду на їх психотерапевтичну та меморативну складову. У контексті війни росії проти дослідження травми набуло особливої актуальності та дало поштовх до появи численних художніх творів, які оприсутнюють воєнну травму в національному, культурно-антропологічному та екзистенційному вимірах.

Мета курсу: сформувати уявлення про становлення та розвиток Trauma studies в європейському та українському гуманітарному просторі, ознайомити з динамікою літературознавчого дискурсу в осяганні травми, означити стратегічні методологічні підходи при аналізі травми в текстовому масиві української літератури.

Завдання: Визначити місце дисципліни в розбудові інтелектуальних наративів, означити концепт травми в силовому полі літератури з урахуванням суспільно-політичних, культурологічних та філософських контекстів, акцентувати увагу на здатності аналізувати художні тексти різних жанрів і стилів з урахуванням травматичного чинника в сенсотворчому та естетичному вимірі.

У процесі вивчення курсу головна увага зосереджена на **набутті таких засадничих компетенцій:**

Загальні

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та усвідомлення специфіки професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

Фахові:

ФК 2. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури на підставі передового українського й міжнародного досвіду, ефективні методи й освітні технології навчання.

ФК 4. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в загальноосвітніх навчальних закладах, практиці навчання української мови й літератури.

ФК 7. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, культурного світогляду ЗО, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 8. Здатність критично осмислювати нові художні тенденції, використовувати фахові знання з літератури, уміння й навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу.

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища.

ФК 10. Здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.

Програмні результати навчання.

ПРН 1. На основі знань із фундаментальних та професійно зорієнтованих дисциплін, а також практичної підготовки здатний організувати навчальний процес у ЗЗСО (співпрацю в команді), реалізувати професійно-практичні засади навчання української мови та літератури, керувати пізнавальною діяльністю здобувачів середньої освіти, формувати в них предметні компетентності; володіє професійними якостями учителя-філолога; здатний учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

ПРН 3. На основі обізнаності з тенденціями розвитку літературного процесу в Україні, специфікою його перебігу в культурному контексті та з творами української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою уміє розрізняти епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства, використовувати гуманістичний потенціал української літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України, прилучення його до фундаментальних цінностей людства.

ПРН 5. На основі знань із фундаментальних та професійно зорієнтованих дисциплін, а також практичної підготовки здатний застосовувати профільні знання у розробці уроків, проектувати зміст уроків, пізнавальну діяльність здобувачів середньої освіти, реалізацію міжпредметних зв'язків; діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу з метою проектування цілісного навчально-виховного процесу.

ПРН 7. В умовах педагогічної діяльності на основі методичної компетентності та аналізу передового педагогічного досвіду здатний шукати нові форми і методи навчання та здійснювати їх апробацію; проводити педагогічний експеримент; розробляти конспекти нетрадиційних уроків; аналізувати психолого-педагогічні особливості здобувачів середньої освіти різних вікових груп.

ПРН 15. На основі сформованих світоглядних позицій розуміє вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави; здатний власною державницькою позицією, особистою мовленнєвою

культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.

Очікувані результати навчання

В результаті вивчення даного курсу здобувачі освіти повинні **знати:**

- термінологічний інструментарій та аналітичні параметри дослідження травми;
- основні етапи розвитку trauma studies в масиві літературознавчих дисциплін;
- знакові літературознавчі дослідження з проблематики травми;
- національні (суспільно-політичні та мистецькі) контексти в артикуляції травми;
- головні засади та моделі методологічних підходів до інтерпретації травми в текстах художньої літератури.
- міждисциплінарні виміри травматологічних студій.

Вміти:

- застосовувати термінологічний апарат trauma studies для аналізу та інтерпретації художніх текстів;
- тлумачити літературний канон з урахуванням травматичних чинників ХХ-ХХІ століть;
- окреслювати генеалогію травматичного фактора та верифікувати його втілення в творах художньої літератури;
- оцінювати естетичну вартість художнього тексту з урахуванням аналітичного досвіду trauma studies;
- оприсутнювати моделі проговорювання-замовчування травми в текстах художньої літератури.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Trauma Studies в соціокультурних координатах.

Тема 1. Травма як соціокультурний феномен: літературознавчий дискурс.

Тема 2. Література як форма культурної пам'яті.

Тема 3. Деколонізаційні та постгеноцидні дискурси української літератури.

Тема 4. Травма Голодомору в досвіді української літератури.

Тема 5. Друга світова війна та пересотворення українського мілітарного наративу.

Тема 6. Травма Голокосту в досвіді української літератури.

Тема 7. Війна росії проти України: осмислення травми та форми меморіалізації в досвіді української літератури.

Змістовий модуль 2. Література як символічна форма культурної пам'яті.

Тема 1. Трансформація травми Голодомору в досвіді української літератури.

Тема 2. Приватні наративи у перезавантаженні пам'яті про Голодомор.

Тема 3. Травматична пам'ять Другої світової війни в координатах сучасної української літератури.

Тема 4. Проблематика Голокосту в досвіді української літератури (версія Маріанни Кіяновської)

Тема 5. Травматологія війни росії проти України і перезавантаження українського гуманітарного простору.

Тема 6. Осмислення російсько-української війни у версії Бориса Гуменюка.

Тема 7. Екзистенційна парадигма поетичного голосу Максима Кривцова.

Тема 8. Жіноча свідомість війни у версії сучасних українських митців.